



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν  
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ  
ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)



# Σχεδιασμός ενός ελληνόφωνου προγράμματος κατάρτισης στην Ορολογία

Μαβίνα Πανταζάρα

Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας  
ΕΚΠΑ

Τομέας Μετάφρασης-Μεταφρασεολογίας

[mavinap@frl.uoa.gr](mailto:mavinap@frl.uoa.gr)

# Στόχοι της έρευνας

---

- ❑ α) να περιγράψουμε το προφίλ του σύγχρονου ορολόγου
- ❑ β) να αποτυπώσουμε την ισχύουσα κατάσταση όσον αφορά τη διδασκαλία της Ορολογίας στον ελληνόφωνο χώρο
- ❑ γ) να θέσουμε τις προδιαγραφές για τον σχεδιασμό ενός σύγχρονου, ολοκληρωμένου και διαπεδιακού προγράμματος κατάρτισης στην Ορολογία

# Ορολογία:

## Θεωρία και πράξη

---

### Σύγχρονη θεωρία της Ορολογίας

τρεις διαφορετικές διαστάσεις (Sager, 1990):

- ❑ 1. γνωσιακή διάσταση: σχέσεις μεταξύ εννοιών, συστήματα εννοιών
- ❑ 2. γλωσσική διάσταση: γλωσσικές μορφές, όροι, νεοόροι (νεολογισμοί)
- ❑ 3. επικοινωνιακή διάσταση:
  - χρήση των όρων σε ποικίλες επικοινωνιακές περιστάσεις
  - επεξεργασία και διάχυση των ορολογικών δεδομένων (ορολογικά λεξικά, γλωσσάρια κτλ.)
- ❑ Συνεπώς: ορολογική εργασία = **διεπιστημονική δραστηριότητα**
  - απαιτεί γνώσεις και εμπειρία από διάφορους τομείς όπως: γλωσσολογία, λεξικογραφία, μετάφραση, λογική, πληροφορική, τυποποίηση, τεκμηρίωση και διαχείριση της γνώσης.

# Ορολογία:

## θεωρία και πράξη

---

Σύγχρονες ορολογικές ανάγκες και απαιτούμενες δεξιότητες (TerminOrgs, 2016a, TermCoord, χ.χ., ISO/CD 12616-1)

- ▣ γλωσσικές δεξιότητες
- ▣ εξειδίκευση
- ▣ ορολογικές δεξιότητες
- ▣ δεξιότητες τεχνολογίας πληροφοριών
- ▣ δεξιότητες οργάνωσης και διαχείρισης
- ▣ ήπιες δεξιότητες

Προφίλ του ορολόγου του 21ου αιώνα (Ciobanu 2016)

- ▣ γνώσεις των νέων μέσων και τεχνολογιών,
- ▣ χρήση σημασιολογικών δικτύων και οντολογιών,
- ▣ εμπιστευτικότητα και ασφάλεια των δεδομένων,
- ▣ εργασία σε ευέλικτα, ανοιχτά και παγκόσμια περιβάλλοντα κ.ά.

# Η ορολογία ως διδακτικό αντικείμενο

---

- Συγκεντρώσαμε προγράμματα εκπαίδευσης, μαθήματα και σεμινάρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό σήμερα.
- Για την Ελλάδα: συστηματική έρευνα
  - στόχος: να αποτυπωθεί η ισχύουσα κατάσταση και να καταγραφούν οι υπάρχουσες ανάγκες
- Για το εξωτερικό: δειγματοληπτική έρευνα
  - στόχος: να εντοπιστούν οι πιο ουσιώδεις επόψεις του διδακτικού αντικείμενου που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε ένα βασικό πρόγραμμα εκπαίδευσης στην Ορολογία

# Διδασκαλία της Ορολογίας στον ελληνόφωνο χώρο

---

- A:** Μαθήματα ίδιου ή συναφούς αντικειμένου στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ) [57]
- B:** Μαθήματα ξένης γλώσσας και ορολογίας στα κέντρα ξένων γλωσσών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης [55]
- Γ:** Μαθήματα και σεμινάρια διά βίου μάθησης [33]

# Μαθήματα σε ΛΕΙ

## Θεωρητικές αρχές της Ορολογίας

Θεωρία της Ορολογίας	ΠΠΣ	Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών	ΔΠΘ
Αρχές Ορολογίας/ Ορογραφίας	ΠΜΣ	«Τεχνολογισσία» (- 2014)	ΕΚΠΑ – ΕΜΠ - ΙΕΛ

## Ανάπτυξη δεξιοτήτων ορολογικής μεθοδολογίας

Διαχείριση Ορολογίας	ΔΠΜΣ	«Διερμηνείας και Μετάφρασης»	ΑΠΘ (μέλος ΕΜΤ)
Λεξικογραφία και Ορολογία Εφαρμοσμένη Ορογραφία	ΠΜΣ	«Μετάφραση και Διερμηνεία»	ΕΚΠΑ
Ορολογία Ευρωπαϊκών Θεσμών	ΔΠΜΣ	«Μετάφραση-Μεταφρασεολογία» (- 2017)	ΕΚΠΑ

# Μαθήματα σε ΛΕΙ

## Ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων

Αγγλική/Γαλλική ορολογία της τέχνης	ΠΠΣ	Σχολή Καλών Τεχνών	ΑΣΚΤ
Αγγλικά για βιοϊατρικές επιστήμες	ΠΠΣ	Ιατρική Σχολή	Κύπρου
Αγγλική τεχνική ορολογία για Πολιτικούς Μηχανικούς	ΠΠΣ	Διδασκαλείο ξένων γλωσσών	Πανεπιστήμιο Πατρών
Νεοελληνική Νομική Ορολογία για	ΠΠΣ	Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών	ΔΠΘ

## Ανάπτυξη μεταφραστικών δεξιοτήτων

Οικονομική, νομική, πολιτική μετάφραση αγγλικής-ελληνικής	ΠΠΣ	Τμήμα Τουρκικών Σπουδών	ΕΚΠΑ
Τεχνική μετάφραση αγγλικά-ελληνικά / γαλλικά-ελληνικά κ.ο.κ.	ΠΠΣ	Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	Ιόνιο
Μετάφραση Ειδικών Κειμένων	ΠΠΣ	Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	ΑΠΘ, ΕΚΠΑ



# Μαθήματα / Σεμινάρια

Ειδικής γλώσσας, ορολογίας, μετάφρασης		
Ιατρικά / Νομικά Γαλλικά	Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών	60 ώρες
Ιατρική ορολογία στην αγγλική	Διδασκαλείο ξένων γλωσσών ΕΚΠΑ	ετήσιο
Νομική ορολογία στην αγγλική / γαλλική	Διδασκαλείο ξένων γλωσσών ΕΚΠΑ	ετήσιο
Γαλλική Νομική Ορολογία	Νομική Βιβλιοθήκη	21 ώρες
Αγγλική Ναυτιλιακή Ορολογία	Ελληνοαμερικανική Ένωση	8 εβδομάδες
Ηλεκτρονική Λεξικογραφία και Ορολογία	Σχολή μετα φραση	15 ώρες
Ορολογία και Μετάφραση	ΕΛΕΤΟ, Άσπρη Λέξη (2009)	30 ώρες
Θεσμοί, Ορολογία και Μετάφραση εγγράφων της ΕΕ στη γαλλική	Διδασκαλείο ξένων γλωσσών ΕΚΠΑ	ετήσιο
Ιατρική / Τεχνική / Νομική μετάφραση και ορολογία	Σχολή μετα φραση	51 ώρες
Νομική και Οικονομική μετάφραση	EL-Translations	60 ώρες

# Ανοιχτά / Εξ αποστάσεως

## Ανοιχτά ακαδημαϊκά ψηφιακά μαθήματα

Μετάφραση Ειδικών  
Κειμένων I, II

opencourses.gr

ΑΠΘ

Αγγλική Τεχνική  
Ορολογία

Κέντρο Τηλεκπαίδευσης

ΕΜΠ

## Επιμόρφωση και διά βίου μάθηση (ΚΕΔΙΒΙΜ)

Ορολογία και  
Λεξικογραφία

Πρόγραμμα «Ιταλική Γλώσσα  
και Μετάφραση»

ΕΚΠΑ e-learning

# Προγράμματα Ορολογίας στον διεθνή χώρο

- ❑ Εκτός Ελλάδας η Ορολογία διδάσκεται εκτενώς και ενσωματώνεται ως μάθημα σε όλο και περισσότερα προγράμματα σπουδών, κυρίως στην επαγγελματική μετάφραση, ενώ αρκετά είναι και τα αυτόνομα προγράμματα κατάρτισης ή/και εξειδίκευσης στην Ορολογία. Η μορφή, το είδος και η διάρκεια των προγραμμάτων αυτών ποικίλλει, όπως και η πιστοποίηση ή ο τίτλος σπουδών που παρέχουν (για αναλυτική λίστα βλ. Terminogs, 2016b).
- ❑ Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, παρουσιάζουμε ενδεικτικά κάποια προγράμματα τα οποία προσφέρονται από αναγνωρισμένους φορείς, απευθύνονται στο ευρύ κοινό (χωρίς προϋποθέσεις εισδοχής και/ή εξ αποστάσεως) και χορηγούν πιστοποιητικό παρακολούθησης.
- ❑ Παραδείγματα:
  - Ευρωπαϊκή πιστοποίηση ECQA (European Certification and Qualification Association) στη Διαχείριση Ορολογίας «ECQA Certified Terminology Manager» μέσω εξ αποστάσεως προγραμμάτων διαβαθμισμένης δυσκολίας (TermNet)
  - Διεθνές Θερινό Σχολείο στην Ορολογία κάθε Ιούλιο, διάρκειας 5 ημερών, που παρέχει ανάλογη πιστοποίηση (TermNet)
  - εξ αποστάσεως μαθήματα στη διαχείριση ορολογίας συγκεκριμένου θεματικού τομέα, όπως π.χ. το γερμανόφωνο πρόγραμμα ELCAT για τον τομέα της Αυτοκινητοβιομηχανίας, καθώς και μαθήματα που απευθύνονται σε συγκεκριμένο κοινό, π.χ. μεταφραστές και διερμηνείς (από το μεταφραστικό δίκτυο Proz)

# Διάρθρωση ξένων προγραμμάτων

Online Master in Terminology	Fondements et enjeux de la Terminologie	ECQA Certified Terminology Manager
Παν/μιο Pompeu Fabra (Βαρκελώνη) 5 μήνες, 75 ECTS	Πανεπιστήμιο Mont Blanc (Σαβοΐα) 7 μήνες	ECQA Certified Terminology Manager 3 επίπεδα, από 3 μήνες
Αρχές Ορολογίας (Υ)	Αρχές και μέθοδοι της ορολογίας (Υ)	Διαχείριση Ορολογίας (I, II, III)
Μεθοδολογία ορολογικής εργασίας (Υ)	Μηχανική της γνώσης (Υ)	Ορολογικές δεξιότητες (I)
Ορολογία για επαγγελματικούς σκοπούς (Υ)	Διακίνηση ορολογίας (Υ)	Ορολογική Τεχνολογία (II)
Επίλυση ορολογικών προβλημάτων (Ε)	Επεξεργασία σωμάτων κειμένων (Υ)	Ορολογική Τεκμηρίωση (III)
Διαχείριση ορολογίας για μεταφραστικές μνήμες (Ε)	Επίσημη ορολογία (Υ)	Ορολογικές στρατηγικές για επιχειρήσεις (I, II, III)
Νεολογία (Ε)	Ορολογία και Τυποποίηση (Υ)	Ομαδική εργασία και επικοινωνιακές δεξιότητες (I)
	Ψηφιακές εφαρμογές (Υ)	Διαχείριση έργου (II)
	Ορολογία και μετάφραση στην ΕΕ (Ε)	Εναρμόνιση και ποιότητα για μηχανικούς (III)
	Ιατρική Ορολογία (Ε)	Πρότυπα Ορολογίας και Νομικά Ζητήματα (I, II, III)
Διπλωματική εργασία (Master)	Διπλωματική εργασία (Master)	Σενάρια εφαρμογής (I, II) Καλές πρακτικές (III)

# Σχεδιασμός ενός ελληνόφωνου προγράμματος

---

Βασικές προδιαγραφές:

- ❑ τυποποίηση (Ελληνικά και Διεθνή Πρότυπα Ορολογίας)
- ❑ διεπιστημονικό/διαθεματικό
- ❑ ανεξάρτητο από γλώσσα και θεματικό πεδίο
- ❑ συνδυασμός θεωρητικών γνώσεων και πρακτικών δεξιοτήτων
- ❑ προϊόν συνεργασίας μεταξύ φορέων (ακαδημαϊκών, ερευνητικών κ.ά.)
- ❑ όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό: σε όποιον ασχολείται με την επιστήμη ή με τη γνώση γενικότερα
- ❑ ευέλικτο (ως προς τον τρόπο παρακολούθησης)
- ❑ ανοιχτό (ως προς τις προϋποθέσεις εισδοχής)
- ❑ να παρέχει πιστοποίηση

# Προτεινόμενη διάρθρωση

---

- 1. Θεωρητικές αρχές της Ορολογίας
- 2. Βασικές μέθοδοι ορολογικής εργασίας
- 3. Ορολογία και Τεχνολογία
- 4. Ειδικές γλώσσες και επικοινωνία
- 5. Ορολογία και Τυποποίηση
- 6. Ορολογική πολιτική για την ελληνική γλώσσα

# 1. Θεωρητικές αρχές της Ορολογίας

---

- Εισαγωγή σε βασικές έννοιες και αρχές της Ορολογίας ως διεπαφής μεταξύ γνώσης και γλώσσας (βλ. Βαλεοντής και Κριμπάς, 2014, Βαλεοντής, 2018, 2019).
- Θα αναλυθούν οι καθιερωμένες από τον Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO) θεμελιώδεις έννοιες της επιστήμης της Ορολογίας (έννοια, χαρακτηριστικά έννοιας, κατασήμενση, είδη κατασημάνσεων, όρος, ορισμός), οι σχέσεις μεταξύ εννοιών, οι σχέσεις μεταξύ όρων, τα συστήματα εννοιών, η συγκριτική εξέταση συστημάτων εννοιών σε διάφορες γλώσσες και οι σχέσεις μεταξύ των ισοδύναμων όρων σε δύο ή περισσότερες γλώσσες, καθώς και οι αρχές και κανόνες οροδοσίας/ονοματοδοσίας με παραδείγματα εφαρμογής τους στην ελληνική γλώσσα για την παραγωγή ελληνικών όρων.

## 2. Βασικές μέθοδοι ορολογικής εργασίας

---

- Η δεύτερη ενότητα αφορά την ορολογική εργασία, δηλαδή τη συστηματική συλλογή, περιγραφή, επεξεργασία και παρουσίαση των εννοιών και των κατασημάνσεων τους, και ειδικότερα την ορογραφία, δηλαδή την εγγραφή και παρουσίαση των ορολογικών δεδομένων (π.χ. ορισμός, συγκείμενο, πηγή, γραμματική πληροφορία κτλ.).
- Με βάση την εννοιοστρεφή προσέγγιση, οι εκπαιδευόμενοι θα γνωρίσουν τα διάφορα στάδια της ορολογικής εργασίας: κατάρτιση ενός ειδικού σώματος κειμένων για την εξαγωγή όρων, αναγνώριση όρων και εννοιών, ορολογικός ερανισμός, ανάλυση, επεξεργασία και τεκμηρίωση των ορολογικών δεδομένων, σύνταξη ορολογικών λημμάτων και ειδικότερα σύνταξη ορολογικών ορισμών, οργάνωση και παρουσίαση των ορολογικών δεδομένων και, τέλος, διαχείριση και συντήρηση των συλλογών όρων (βλ. και L'Homme, 2004, Τοράκη, 2019).



# 3. Ορολογία και Τεχνολογία

- Η ορολογική τεχνολογία, υποσύνολο της γλωσσικής τεχνολογίας που αφορά την αναγνώριση, ανάλυση και διαχείριση των ορολογικών δεδομένων, αποτελεί σήμερα αναπόσπαστο κομμάτι της ορολογικής εργασίας (L'Homme, 2004).
- Στόχοι της ενότητας: (1) η χρήση υπολογιστικών εργαλείων υποστήριξης της ορολογικής εργασίας (εργαλεία αυτόματης αναγνώρισης και εξαγωγής όρων και/ή εξεύρεσης των ισοδύναμων όρων σε μία ή περισσότερες γλώσσες πέρα από τη γλώσσα πηγή, λογισμικά επεξεργασίας σωμάτων κειμένων, συστήματα διαχείρισης ορολογίας κτλ.), (2) η ανάπτυξη ορολογικών πόρων (λεξιλογίων, γλωσσαρίων, ορολογικών λεξικών, θησαυρών, οντολογιών, βάσεων ορολογικών δεδομένων, ορολογικών μνημών).
- Επίσης, θα αναλυθούν ζητήματα που αφορούν τη διαλειτουργικότητα και τη δυνατότητα μεταφοράς, ανταλλαγής και επαναχρησιμοποίησης των δεδομένων σε εφαρμογές άλλες από εκείνες για τις οποίες αρχικά δημιουργήθηκαν, κάτι το οποίο αυξάνει σημαντικά τη χρηστική τους αξία (βλ. Κατσογιάννου και Ευθυμίου, 2004: 53).

## 4. Ειδικές γλώσσες και επικοινωνία

---

- Η ενότητα αυτή εξετάζει πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις χρήσης της ορολογίας που αφορούν πρωτίστως όσους συντάσσουν, επιμελούνται ή μεταφράζουν ειδικά επιστημονικά και τεχνικά κείμενα. Θα αναλυθούν τα χαρακτηριστικά των ειδικών γλωσσών, πραγματολογικές και κοινωνιογλωσσολογικές παράμετροι στην ειδική επικοινωνία, οι ιδιαιτερότητες ειδικών γλωσσών (π.χ. της ιατρικής ή της νομικής) στη νεοελληνική, ζητήματα διαχείρισης πολύγλωσσης ορολογίας, καθώς και ο ρόλος της ορολογίας/ορογραφίας σε έργα μετάφρασης και επιχώρια προσαρμογής (βλ. και Cabré, 1998, Βαλεοντής και Κριμπάς, 2014).

## 5. Ορολογία και Τυποποίηση

---

- Απαραίτητη διάσταση της Ορολογίας είναι η τυποποίηση ως προϋπόθεση για την αναμφίσημη επικοινωνία και την απρόσκοπτη μεταφορά της γνώσης. Οι εκπαιδευόμενοι θα μάθουν για τις επιτροπές τυποποίησης και ειδικότερα για τις επιτροπές και ομάδες Ορολογίας και το έργο τους, τα πρότυπα στον τομέα της Ορολογίας (Διεθνή Πρότυπα του ISO και της IEC, Ευρωπαϊκά Πρότυπα των CEN, CENELEC και ETSI και Ελληνικά Πρότυπα του ΕΛΟΤ), τις μεθόδους τυποποίησης εννοιών και όρων, τις αρχές εκπόνησης τυποποιημένων ορολογίων, την ένδειξη διαβάθμισης αποδεκτότητας των όρων, τις αρχές εναρμόνισης εννοιών και όρων, καθώς και την αξιολόγηση ορολογικών προϊόντων και υπηρεσιών (βλ. και Βαλεοντής και Κριμπάς 2014, Τοράκη, 2019).

## 6. Ορολογική πολιτική για την ελληνική γλώσσα

---

- Η τελευταία ενότητα αφορά ειδικά την ελληνική γλώσσα και ορολογία. Θα μελετηθούν οι επόψεις της νεολογίας στην ελληνική επιστημονική γλώσσα και ορολογία, η αξιολόγηση όρων, καθώς και η αξιολόγηση και επίβλεψη διαδικασιών τυποποίησης της γλωσσικής χρήσης, με στόχο την καθιέρωση και χρήση κοινώς αποδεκτής ελληνικής ορολογίας και τη βελτίωση της ποιότητας επικοινωνίας στην ελληνική γλώσσα. Επίσης, θα αναλυθούν συγκεκριμένες εφαρμογές με παραδείγματα από την ορολογική πράξη και εμπειρία των ελληνικών επιτροπών και ομάδων Ορολογίας. Στόχος της ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι να είναι ικανοί να παρακολουθούν και να συμβάλουν ενεργά στο έργο των φορέων και οργάνων που προάγουν την ελληνική ορολογία (ΕΛΕΤΟ, ΕΛΟΤ/ΤΕ21, Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας, Ακαδημία Αθηνών).

# Συμπεράσματα-Προτάσεις

---

- ❑ Επιτακτική ανάγκη υλοποίησης ενός ολοκληρωμένου ελληνόφωνου εκπαιδευτικού προγράμματος στην Ορολογία
- ❑ Ανοιχτό και ευέλικτο πρόγραμμα που μελλοντικά θα μπορούσε να προσφέρει δύο επίπεδα εξειδίκευσης: **βασικό** (γενικής κατάρτισης) και **προχωρημένο** (για επαγγελματικούς σκοπούς, π.χ. μεταφραστές, μηχανικούς, επιχειρήσεις)
- ❑ Συνέργεια φορέων που ασχολούνται με την ελληνική γλώσσα και ορολογία
- ❑ Απώτερος στόχος ενός τέτοιου προγράμματος θα είναι
  - να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη ορολογικής υποδομής στην ελληνική γλώσσα
  - και να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των σχετικών δραστηριοτήτων από κατάλληλα καταρτισμένους επαγγελματίες ορολόγους.

---

*Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!*